

Rapportering af delprojekter Roskilde Handelsskole

- Projektitel: Drengene i det almene gymnasium
- Uddannelsessted: Roskilde Handelsskole
- Uddannelsesleder (navn og mailadresse): Per Jensen, pj@RHS.DK
- Intern tovholder (navn og mailadresse): Henrik Ooppelstrup Bundgaard, hob@rhs.dk
- Forskningskoordinatorer (navn og mailadresse): Ove Christensen, och@ucsj.dk
- Øvrige deltagere i projektet (navne og mailadresser):

Afrapportering

Som delprojektets titel antyder handler projektet Roskilde Handelsskole hovedsageligt om de problemstillinger der er i forbindelse med drenge i gymnasiet – mest gruppen af drenge som har de kendetegn som beskrives hos elevgruppen nedenstående.

Handelsgymnasiet er kendetegnet ved at have en større andel af uddannelsesfremmede elever end de andre gymnasier – hvorfor det er sådan vides ikke med sikkerhed, men forskellige undersøgelser har indikeret, at det forhold, at Handelsgymnasiet har en række fag (de samfundsøkonomiske og erhvervsøkonomiske), der adskiller sig fra de fag eleverne tidligere har haft i grundskolen (de har tidligere oplevet nederlag i forbindelse med de mere traditionelle fag) og at fagene på Handelsgymnasiet er mere "anvendelsesorienterede" (elevgruppen kan se at de færdigheder som lærers i disse fag kan bruges til noget), gør, at denne gruppe af elever føler sig tiltrukket af denne uddannelse.

I forhold til projektets overordnede mål om at:

- ✂ Tiltrække drenge til ungdomsuddannelserne
- ✂ Fastholde drenge i Uddannelserne
- ✂ Og bringe drengene videre i uddannelsessystemet

Arbejder dette delprojekt på at opfylde alle tre dimensioner:

- ✂ Vi arbejder på at tilbyde studieretninger med et indhold og en didaktisk/pædagogisk tilgang som tiltrækker drengene
- ✂ Vi arbejder med at tilrettelægge undervisningen så den passer til målgruppen, vi arbejder med den sociale udvikling i form af studieture, gruppedannelser, teambuilding, studiemetoder mv.
- ✂ Vi tilrettelægger uddannelsesforløbet med en progression så deltagerne går fra at være elever til at være studerende

Det særlige ved dette forsøg/tiltag er målretningen mod denne elevgruppe, som vi skal se nærmere på nedenstående.

Elevgruppen på Handelsgymnasiet er kendetegnet ved (eleverne i hh1s11):

For at begrunde nogle af de tiltag skolen og lærergruppen omkring elevgruppen har iværksat omkring denne gruppe af elever skal vi først se på karakteristikaene for denne elevgruppe.

Lærerne har gennem deres daglige arbejde kunnet konstatere at elevgruppen er kendetegnet ved nogle at nedestående karakteristika:

- ✂ Dårliche boglige forudsætninger for at gå i gymnasiet:
  - Mange af eleverne har et meget lavt fagligt niveau, både hvad angår specifikke færdigheder i fagene – men også mere almene færdigheder som sprogforståelse, ordforråd, studieteknik, ansvarlighed osv – alsammen forudsætninger for at kunne deltage i den almindelige undervisning på et gymnasium
- ✂ Mange har haft dårlige erfaringer med at gå i skole (kommer hovedsageligt fra deres grundskole erfaringer)
  - Giver sig typisk udslag i modvilje mod forskellige fag og forskellige lærertyper
  - Gør at de har meget vanskeligt ved at følge med i forskellige fag – grundet store huller i den viden og kompetencer de burde have tilegnet sig i grundskolen.
- ✂ Flere mangler sociale kompetencer så de er i stand til at indgå i en mere traditionel undervisningssituation
  - Vi har flere gange oplevet at der er elever som de andre ikke ønsker at arbejde sammen med – der er typisk to hovedårsager til at eleverne bliver fravalgt når der skal samarbejdes:
    - Enten fordi de socialt ikke fungerer sammen med de andre omkring et stykke arbejde – enten fordi de er meget dominerende, eller ikke forstår at aflæse koderne
    - Eller fordi de ikke tager ansvar og laver noget – og dermed skuffer resten af gruppen
- ✂ En del har været på efterskole (hovedsageligt idrætsefterskole). Disse efterskoler fokuserer så meget på det sociale at det boglige træder i baggrunden. Det at mange elever har haft et år uden ”egentlig skolegang” har betydet at flere af eleverne har opbygget en vane hvor man ikke laver lektier og i det hele taget nedprioriterer lektier til fordel for det sociale
- ✂ En del har gået i 10 klasse og mange af dem er derfor allerede fyldt 18 år på første år af hhx.
- ✂ En del har diagnoser som ADHD, større eller mindre grad af ordblindhed – alt sammen noget som vanskeliggør den traditionelle undervisningssituation.
- ✂ En del har ikke rigtig lyst til at gå i skole – men gør det enten fordi de bliver ”presset” af forældre, eller fordi de har erkendt at det er nødvendigt med en gymnasial uddannelse.

Mulige tilbud til ovenstående gruppe af elever

Listen over mulige tiltag i forhold til denne gruppe er mange – man kan også argumentere for at der kan laves andre relevante tiltag for denne elevgruppe som vil understøtte det overordnede mål - derfor behandles tiltagene i to grupper – de Pædagogiske/didaktiske og alle andre.

Mulige didaktiske og pædagogiske tiltag (hvoraf nogle har været afprøvet, mens andre enten er ved at blive afprøvet eller skal til at afprøves):

1. Gruppedannelse – hvordan udnytter vi elevernes styrker og svagheder i gruppedannelserne sådan at de alle får et større udbytte
2. Sammensmeltning af undervisningstid og elevtid til uddannelsestid
  - a. Ny didaktisk tilrettelæggelse af undervisningen
3. Brug af nye teknologiske hjælpemidler til at fange drengenes opmærksomhed – kombinationen af anderledes didaktik og forskellige web2.0 værktøj
4. Konsultationsundervisning – meget tydelige krav og meget tydelige deadlines - kombineret med samtale og instruktion i små grupper
5. Spil – som redskab til at gøre undervisningen mere motiverende
6. Konkurrenceelementet – forsøge at inddrage elevernes konkurrencegen i undervisningen – 1. og 2. hold
7. Ansvarlighed for egen læring – eleverne skal aktiveres og selv lære at tage ansvar.
8. Inddrage fysiske aktiviteter i undervisningen – KLK's brug af militær folk.
9. Hjælp til skriftligt arbejde – Heldagsskolen, og lærerbemanding under skriftligt arbejde.
Læsekurser og forståelseskurser – eleverne har tydeligvist et meget smalt ordforråd hvilket giver problemer i den daglige undervisning, både når det gælder læsning af egentlige tekster og i forbindelse med opgaver, hvor eleverne ikke kan afkode hvad de skal og hvad lærerne forventer af dem.
10. Inddrage sportsrelaterede emner som motivations-faktor, stort set alle eleverne har interesse for sport – hvilket giver mulighed for at benytte sports temaet i forskellige typer af opgaver og derigennem motiverer eleverne
11. Inddrage ud af huset arrangementer – lave besøg til sportsbegivenheder og der igennem inddrage relevant fagfaglig teori.

Andre tiltag (meget organisering):

12. Heldagsskole (efterskole tanken) – opstod som college tanke – hvor man skal bo på skolen og koncentrerer sig om skolen og sport hele - dagen
13. Fysiske lokaler som egner sig til at opholde sig i en hel dag – plads til gruppe arbejde
14. Køleskab, mad/frugt ordninger, the kaffe osv. Forplejning
15. Colleageaftner – (foredrag med kendte sportsfolk som en slags motivation for denne gruppe)
16. Profiltøj som en del af sammenholdet – være noget særligt – eneste studieretning med tøj
17. Fysisktræning – skolen stiller en fysisk træner til rådighed så eleverne kan "brænde noget energi af" og dermed blive bedre i stand til at sidde stille og modtage læring.
18. Kun benytte lærere, til bemanding af klassen, som føler at heldagsskole konceptet er godt og vil engagere sig i ideen. – Vi har desværre benyttet for mange helt nye lærere i disse klasser med det resultat at de ikke kender konceptet og at de heller ikke har den pondus og erfaring som det kræver hele tiden at lave eksperimenter og nytænke undervisningen

19. Lav klassekvotient – vores erfaring er at klasser af denne type ikke fungerer med en normal klassekvotient - derfor:
  - a. Disse klasser skal have en klassekvotient på max 25 elever – dette kræver at taxameteret for denne type af klasser bør være højere end ved normale klasser
20. Alle elever som vælger denne studieretning skal forblive i konceptet hele vejen. Man kan ikke drive et heldagsskole-koncept hvis ikke alle elever deltager fuldt ud.
21. studieturer som relaterer til indholdet i studieretningen – idrætshøjskole med teambuilding, træningslejer til LaSanta Sport, Hamburgtur med indlagte sportsbegivenheder, skitur med idrætsforløb mv.

Hvilke af ovenstående tiltag har været afprøvet og på hvilken måde?

Det er selvfølgelig umuligt at gennemføre alle ovenstående forskellige tiltag, indenfor en relativ kort tidsramme – samtidig vil det heller ikke være muligt at gennemføre alle ovenstående tiltag af økonomiske og praktiske årsager.

- ♣ Heldagsskole – skemalagt elevtid – hjælp med det skriftlige arbejde.
  - Vi har forsøgt at skemalægge fagenes elevtid, sådan at eleverne har lavet deres skriftlige arbejde.
    - Nogle lærere har benyttet disse timer som skriftlige lektioner – og de har været benyttet til traditionelle skriftlige opgaver, som andre elever laver hjemme – altså ingen didaktiske og pædagogiske overvejelser i forhold til dette koncept.
      - Eleverne har hygget sig meget godt i disse timer, men spørgsmålet er hvor stort et fagligt udbytte der har været af denne form.
    - Nogle lærere har benyttet de skriftlige lektioner som en del af den egentlige undervisningstid – altså ladet det skriftlige arbejde flyde sammen med den mere traditionelle undervisning. Her har der ikke været skelnet mellem undervisningstid og elevtid.
      - Det faglige udbytte af denne form er særdeles tilfredsstillende – eleverne får et langt større udbytte ud af denne form og deres afleveringer af det skriftlige arbejde er langt bedre end normalt. Til gengæld er denne form også langt mere krævende for lærerne, da de er langt mere ”på” i forhold til eleverne. Det er samtidig vanskeligt for lærerne at få kompenseret den benyttede vejledningstid i selve retningen af opgaverne.
- ♣ Anderledes didaktisk tilrettelæggelse af undervisningen. Der er lavet flere forsøg med anderledes didaktisk og pædagogisk tilrettelæggelse af undervisningen.
  - Flere lærere har eksperimenteret med anderledes tilrettelæggelse af undervisningen – herunder grupperdannelser se nedenstående. De fleste forsøg har gået på at aktivere eleverne – de skal arbejde selv frem for at sidde stille og modtage mere traditionel undervisning. Det at eleverne skal være selvinstruerende, selv udarbejde og løse

opgaverne, selv lave instruktioner som kan benyttes af deres medstuderende - kræver en helt anden tilrettelæggelse af undervisningen.

- ♣ Der har samtidig været krav om at benytte en del web2.0 værktøj i forbindelse med disse undervisningsforløb – klassen har både arbejdet med at lave vodcast, podcast, QR-skattejagter, test og øvelser på skolens LMS system og mange andre redskaber.
  - Disse forsøg har vist at det ikke virker at benytte IT som motivationsfaktor til stof som eleverne ikke finder interessant . Det gør blot at eleverne skal bruge endnu flere ressourcer på at tilegne sig stoffet – end de ellers skulle – hvilket blot betyder at de giver endnu hurtigere op.
- ♣ Gruppedannelse – og konkurrence: vi har arbejdet med gruppedannelse i flere omgange både for at eliminere problemstillingerne omkring den høje klassekvotient. Men også i et forsøg på at aktivere eleverne ved at holdinddele dem i 1. og 2. hold – hvorefter lærerne har holdt oprykningsmøder – men eleverne er lidt ligeglade med hvilket hold de er på, de nyder bare at de får mere ud af undervisningen år de kun er 16 elever om en lærer – samtidig med at de nyder ....
Hvad?
  - En mulig konklusion på de ovenstående erfaringer er, at det ikke så meget handler om at motivere drengene ved at lave anderledes undervisning (spil, Web 2.0), men derimod om at arbejde med at lære eleverne at få noget ud af mere traditionelle opgavetyper og undervisningsformer – at lære dem at gå i skole. Når vi har haft succes med at arbejde med eleverne i mindre enheder (halvdelen af klassen, konsultationsgrupper, vejledning af den enkelte elev i forbindelse med det skriftlige arbejde i plustimerne), er det måske et udtryk for, at lærerens mulighed for at tilpasse spørgsmål, forklaringer, vejledning og evaluering til den enkelte elev og hans niveau er en vigtig forudsætning for at vække og fastholde eleven i læringen – en oplevelse der i sig selv virker motiverende for eleven. Det er nemmere at give dem en succesoplevelse.
    - Når eleverne mangler mange af de kompetencer, som er en forudsætning for at tilegne sig stof, f.eks. læsekompetencer, og almindelig vilje til røv-til-sæde kedsommeligt slid, får de dem jo ikke ved et trylleslag bare fordi vi opstiller en opgave, hvor de skal formidle noget stof i en podcast. Stoffet skal stadig tilegnes først. Vi har således erfaret at det er en langt vigtigere opgave i forhold til denne elevgruppe at vi udvikler deres forudsætninger. I den forbindelse er vi optaget af ideen om at lave et forløb med fokus på faglig læsning sammen med skolens læsevejleder.
- ♣ I forhold til heldagsskolen er vi blevet opmærksomme på behovet for, at den afvikles henover de tre skoleår, så eleverne langsomt selvstændiggøres og opnår den krævede studiekompetence. Vi har lavet en plan for afviklingen, men mangler metoder til, hvordan vi sikrer os, at eleverne er selvstændige nok til selv at bestyre lektielæsning og skriftligt arbejde (tidsstyring, selvdisciplin, selvmotivering) og at de er klædt på rent fagligt og metodemæssigt.
- ♣ De studieturer som har været afviklet – tyder på at det er en rigtig god idé med denne type af turer for denne elevgruppe – turen til Idrætshøjskolen i Vejle, fik meget positive tilbagemeldinger fra

eleverne - samtidig har vores erfaringer som lærer-gruppe været at deres sammenhold og deres sociale forankring i klassen er blevet væsentlig styrket med det resultat at frafaldet i denne klasse har været langt lavere end i tilsvarende klasser.

Hvilke erfaringer har vi haft med de tiltag vi har i værksat:

Det skal bemærkes at flere af erfaringerne fra ovenstående ikke nødvendigvis er oplagte i forhold til de forsøg hvor de er opdaget, hvilket kan skyldes at vi har gang i mange forskellige tiltag på en gang og vi samtidig opsamler erfaringer fra klassen som ikke nødvendigvis relaterer til et bestemt forsøg.

Erfaringerne kan overordnet opdeles i to grupper som ovenstående tiltag også kan, i de didaktiske og pædagogiske tiltag – og de mere administrative tiltag som drejer sig om selve rammerne.

Erfaringer med rammerne omkring elevgruppen

- ♣ Grundet elevgruppens urolige karakter samt deres meget store behov for personlig coaching, kan man ikke drive denne slags klasser med en klassekvotient på 30+ - vores erfaringer er at klassekvotienter over 25 elever ikke kan anbefales til denne elevgruppe
- ♣ Der er typisk brug for langt mere rummelige klasselokaler til denne type studieretninger – eleverne er mere urolige – de kan ikke sidde stille så længe af gangen – der er derfor behov for at de kan rejse sig og bevæge sig i undervisningssituationen – det vil være rart med gruppefaciliteter i umiddelbar nærhed af klasselokalet
- ♣ Der er et stort behov for frisk luft i lokalerne
- ♣ Når man skal gå i skole fra 08:00 til 16:00 og man samtidig dyrker meget sport er drengene meget sultne i løbet af dagen. Derfor skal der gerne være et køleskab i disse klasser, så de har et sted at opbevare deres mad (de skal medbringe store mængder hver dag) – samtidig vil det være hensigtsmæssigt at have en frugtordning eller en snack ordning så de får noget mad i løbet af dagen
- ♣ Der skal være en række koordineringsmøder mellem lærerne i klassen i løbet af skoleåret – der er langt mere behov for koordinering mellem lærerne i løbet af skoleåret. Ikke mindst i dette forløb hvor vi kører forskellige forsøg i klassen – en stor mangel
- ♣ Der skal ligge en langt bedre beskrivelse af konceptet – en manual for hvordan tingene skal gribes an – hvilke forsøg der skal køre i klassen samt hvilke forventninger der er til klassens lærere samt hvilken aflønning som følger med.
- ♣ Der skal laves en runde hvor de lærere som ønsker at være med til at drive en sådan klasse, kan melde sig – sådan at der ikke sættes tilfældige lærer på klassen
- ♣ Profiltøjet har været en succes – eleverne har været glade for tøjet og samtidig har det virket som et element til at få dem til at føle sig som en gruppe.
- ♣ Fysisk træning er måske ikke så vigtig en del af dette koncept – studieretningen har Idræt B som studieretningsfag, og dem som i forvejen har tilknytning til en klub træner der – der har været en del pjækkeri, en del skader, flere har glemt deres idrætstøj flere gange – der er en kernegruppe

som benytter det ret seriøst – men spørgsmålet er om flertallet gør det – (der bør måske laves en nærmere undersøgelse af dette område)

- ♣ Som nævnt ovenfor hjælper det ikke at inddrage alle mulige former for didaktiske hjælpemidler (IT, web2 osv osv) når de almindelige studiekompetencer ikke er på plads – hvis man ikke er motiveret for at gå i skole, lave hårdt arbejde for at nå nogle mål og samtidig ikke har almene kompetencer i at læse, skrive, tilrettelægge et stykke arbejde – kan vi gøre hvad som helst for at lave det spændende – helt uden effekt.
- ♣ Heldagsskolens skemalagte elevtid (skriftlige arbejde) skal udfases over de tre år, så eleverne opnår studiekompetencer i at styre og tilrettelægge en arbejdsproces selv.

Status i forhold til vidensarbejdet i projektet

Samarbejdet mellem Roskilde Handelsskole og forskerteamet er foregået på to områder. Dels er der blevet arbejdet med de organisatoriske rammer for samarbejdet, der har lidt under, at der har været en uklar kommunikation mellem ledelsen på Roskilde Handelsskole og de implicerede undervisere. Denne uklar er blevet forstærket af projektets kompleksitet, der skyldes de mange forskellige undervisere og aktiviteter, der mere eller mindre direkte indgår i projektet. Det har desuden vist sig vanskeligt at frigøre underviserne fra andre forpligtelser for at indgå i IMODUS udover som overarbejde. Arbejdet med at klarlægge de organisatoriske rammer ser ud til at være blevet løst.

Desuden er der blevet arbejdet med de forskellige tiltag, der er beskrevet ovenstående. Her er der blevet indsamlet informationer bla. gennem observation, fokusgruppeinterview (undervisere, drengeelever, pigeelever), analyse, workshops, refleksionsmøde med underviserne. Der ligger således en hel del materiale. Materialet er dog langt fra 'rent', da de forskellige initiativer af praktiske årsager er igangsat på forskellige tidspunkter. Denne 'urenhed' af informationsmaterialet er blevet forstærket af en manglende samlende forståelse blandt underviserne i betydningen af de forskellige tiltag.

Betydningen af disse 'støjkilder' skal ikke overdrives, da materiale med undervisningskortlægning altid rammer ned i en række kontekstuelle elementer, der kan være vanskeligt at holde i parentes. Det er derfor heller ikke vurderingen, at materialet ikke holder. En af de metoder, der anvendes i projektet, er, at afholde reflekterende møder med underviserne, hvor betydningen af observationerne forsøges fastlagt i en dialogisk proces. Det overvejes i øjeblikket om denne proces også kan overføres til eleverne.

Et af de interessante fund i projektet er den didaktiske refleksion, projektet har afstedkommet blandt underviserne, hvor især forholdet mellem at sikre eleverne en tilstrækkelig uddannelse gennem stærkt stilladserende tilgange til undervisningen er blevet italesat som problematiske i forhold til at give eleverne muligheder for fortsatte studier efter end studentereksamen.

I forlængelse er det interessant at se på forholdet mellem langsigtede undervisningsmål over for kortsigtede – og endelig også i forhold til de daglige problemstillinger, der viser sig. Underviserne har især fokuserede på de daglige og de kortsigtede mål med undervisningen, men med den skoleforlagte lektielæsning (heldagsskole-stilladseringen) er der netop kommet fokus på, hvordan mere langsigtede mål

kan nås – og selve forholdet mellem måder at løse her-og-nu-udfordringer på og de langsigtede mål er blevet tydelige.

Set fra et forskningssynspunkt er der mange spændende udfordringer ved dette projekt, og de kan hver især gøres til genstand for yderligere fordybning. I forlængelse af ovenstående kan man se på, hvordan man forskningsmæssigt kan gribe fat et udviklings samarbejde med en organisation, der overhovedet ikke er vant til at arbejde med forskningsbaseret udviklingsarbejde. Dette har været en frustration i projektet, men denne frustration er netop et udtryk for forskellige organisationers (Handelsskolen over for forskningsinstitutionen/UCSJ) måder at arbejde på. Selve forholdet mellem den institution, der skal udvikles, og den udefrakommende intervenerende institution er et forskningsfelt. Dette vil også berøre selve kernen i en brugerinvolverende udviklingsmetode, for hvilken grad og type af brugerinvolvering er bedst egnet under hvilke betingelser?